

Van Startbekwaam naar Basisbekwaam

Begeleiding startende leerkrachten

Werkgroep Versterking Samenwerking

Mei 2017, Saxion

Inleiding

Aanleiding voor deze beschrijving is het project Versterking Samenwerking waarin besturen van Twente Oost/West samenwerken met de hogeschool Saxion aan de begeleiding van startende leraren. De begeleiding van startende leraren staat hoog op de agenda van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW, 2014).

Op scholen met inductieprogramma's blijven starters langer in het onderwijs werken:

- ze werken beter samen met collega's;
- ze communiceren beter;
- ze werken zelfstandiger;
- ze zijn beter in staat te reflecteren om eigen betekenisvolle kennis te construeren en eigen groei vorm te geven;
- ze zijn doeltreffender in hun werkzaamheden.

Uit onderzoek is gebleken dat er begeleiding noodzakelijk is voor de startende leerkrachten (AOB, 2014). De begeleiding van startende leraren draagt bij aan het ontwikkelen van een sterker zelfbeeld en meer zelfvertrouwen zodat hun vermogen om te groeien toeneemt en zij betere prestaties leveren.

Leeswijzer:

In dit document leest u de bekwaamheidseisen die vanuit de Onderwijscoöperatie zijn geformuleerd. Deze zijn gekoppeld aan het instrument ICALT (RUG, 2015). ICALT staat voor International Comparative Analysis of Learning and Teaching (Van de Grift, 2007). Het document bevat beschrijvingen op Basisbekwaam- en Vakbekwaamniveau met als doel een handreiking te bieden aan begeleiders van startende leraren.

Verantwoording:

Het ICALT instrument is ontwikkeld door Wim van der Grift en anderen van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) en ontleent zijn naam aan het gebruik in internationale vergelijkingsstudies naar de kwaliteit van docenten (Van de Grift, van der Wal & Torenbeek, 2011). Uit verschillende onderzoeken blijkt het pedagogisch-didactisch handelen van docenten samen te hangen met de leerprestaties van leerlingen en hun betrokkenheid bij het onderwijs. Op basisbekwaamniveau is gekeken naar de beschrijvingen op pedagogisch, vakdidactisch en vakinhoudelijk bekwaamniveau (Van der Grift, Helms-Lorenz, 2013). Vervolgens is met betrekking tot dit document het volgende in acht genomen:

- ✓ Kennis is niet te observeren in waarneembaar gedrag, alleen kunde is te observeren.
- ✓ Bij kunde hebben we geanalyseerd welke gedragingen waarneembaar zijn, op basis van indicatoren van ICALT.
- ✓ Wat niet waargenomen kan worden, kan een gespreksonderwerp zijn bij het gesprek over de ontwikkeling van de startende leraar.
- ✓ Alle indicatoren van ICALT zijn opgenomen in dit document op Basisbekwaam- en Vakbekwaamniveau.

Toelichting:

Een bestuur/stichting zal zelf een keuze maken voor een beproefd observatie instrument. Hierbij kan het bestuur gebruikmaken van het document "Wijzer over zien en kijken. Inventarisatie voor observatie instrumenten in het PO". Vandaaruit kan beleid ontwikkeld en geïmplementeerd worden voor het begeleiden van de startende leerkrachten.

De stage-evaluatie formulieren van de fase Startbekwaam van Saxion (Academie voor Pedagogiek en Onderwijskunde, Enschede) kunnen een startpunt zijn van waaruit de starter begeleid kan worden (zie bijlage).

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Beschrijving door onderwijscoöperatie	4
<i>Basisbekwaam</i>	4
<i>Vakbekwaam</i>	13
Literatuurlijst	14

Beschrijving door onderwijscoöperatie

Basisbekwaam

De bekwaamheidseisen voor de leraar primair onderwijs (groepsleraar)

Bekwaamheid en kwalificatie:

Definitie-

Een bekwame leraar is een leraar die heeft aangetoond dat hij met zijn vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische kennis en kunde zijn werk als leraar en als deelnemer aan de professionele onderwijsgemeenschap die hij samen met zijn collega's vormt, kan verrichten op een professioneel doelmatige en verantwoorde wijze. Voor de leraar primair onderwijs (groepsleraar) gelden de eisen die gesteld worden aan het bachelor-niveau van kwalificatie. Dit houdt in dat hij gevorderde kennis en kunde heeft betreffende het curriculum van het basisonderwijs, de vak-didactiek daarvan en de pedagogische theorieën en methodieken die relevant zijn voor zijn onderwijs. Op basis daarvan en ondersteund door gespecialiseerde handboeken en onderwijsmethodes kan hij:

- > Zijn eigen onderwijs vormgeven, afstemmen op het niveau en de kenmerken van zijn leerlingen, uitvoeren, evalueren en bijstellen.
- > Samenwerken met collega's in - en waar relevant ook buiten - de eigen instelling en zijn professionele handelen waar nodig afstemmen met hen.
- > Bijdragen leveren aan onderwijskundige ontwikkelingen door het raadplegen van bronnen, het inbrengen van informatie en kritische bijdragen aan oordeelsvorming en het oplossen van praktijkproblemen.
- > Meewerken aan praktijkgericht onderzoek ten behoeve van onderwijsontwikkelingen en gebruik maken van nieuwe kennis en inzichten uit onderzoek die praktijkgericht zijn uitgewerkt en beproefd.
- > Zelfstandig vormgeven aan zijn professionele ontwikkeling.

VAKINHOUDELIJKE BEKWAAMHEID

Definitie

Vakinhoudelijk bekwaam wil zeggen dat de leraar de inhoud van zijn onderwijs beheerst. Hij 'staat boven' de leerstof en kan die zo samenstellen, kiezen en/of bewerken dat zijn leerlingen die kunnen leren. De leraar kan vanuit zijn vakinhoudelijke expertise verbanden leggen met het dagelijks leven, met werk en met wetenschap en bijdragen aan de algemene vorming van zijn leerlingen. Hij houdt zijn vakkennis en -kunde actueel. Om vakinhoudelijk bekwaam te zijn moet de leraar ten minste het volgende in algemene termen weten en kunnen.

De vakinhoudelijke bekwaamheidseisen voor de leraar primair onderwijs (groepsleraar)

Bron Onderwijscoöperatie	Bron ICALT
> De leraar beheerst de leerstof qua kennis en vaardigheden gericht op het behalen van de kerndoelen van het primair onderwijs - voor zover die betrekking hebben op het onderwijs waarvoor de leraar bevoegd is - en kent theoretische achtergronden daarvan. Hij kan de leerstof op een begrijpelijke en aansprekende manier uitleggen en demonstreren hoe ermee gewerkt moet worden.	Geen indicatoren ICALT
> De leraar heeft een grondige beheersing van de basisvakken taal en rekenen.	
> De leraar heeft zich theoretisch en praktisch verdiept in ten minste één van de andere vakken; dit kan ook een deel van een leergebied zijn.	
> De leraar heeft zich theoretisch en praktisch verdiept in de leerstof voor dat deel van de leerjaren waarin hij werkt, bijvoorbeeld onderbouw/ middenbouw of middenbouw/ bovenbouw, of een andere geclusterde indeling van leerjaren die binnen een bepaald type school gebruikelijk is.	

> De leraar overziet de opbouw van het curriculum en de doorlopende leerlijnen. Hij weet hoe zijn onderwijs voortbouwt op het voorgaande onderwijs en voorbereidt op het vervolgonderwijs. De leraar kent de samenhang tussen de verschillende vakken in het curriculum.	
> De leraar weet dat zijn leerlingen de leerstof op verschillende manieren kunnen opvatten, interpreteren en leren. Hij kan zijn onderwijs afstemmen op die verschillen tussen leerlingen. De leraar kan zijn leerlingen duidelijk maken wat de relevantie is van de leerstof voor het dagelijkse leven en voor het vervolgonderwijs.	

VAKDIDACTISCHE BEKWAAMHEID

Definitie

Vakdidactisch bekwaam wil zeggen dat de leraar de vakinhoud leerbaar maakt voor zijn leerlingen, in afstemming met zijn collega's en passend bij het onderwijskundige beleid van zijn school. Hij weet die vakinhoud te vertalen in leerplannen of leertrajecten. Hij doet dit met een professionele, ontwikkelingsgerichte werkwijze, waarin de volgende handelingselementen herkenbaar zijn:

- > Hij brengt een duidelijke relatie aan tussen de leerdoelen, het niveau en de kenmerken van zijn leerlingen, de vakinhoud en de inzet van de verschillende methodieken en middelen.
  - > Bij de uitvoering van zijn onderwijs volgt hij de ontwikkeling van zijn leerlingen.
  - > Hij toetst en analyseert regelmatig en adequaat of de leerdoelen gerealiseerd worden en hoe dat gebeurt.
  - > Op basis van zijn analyse stelt hij zo nodig zijn onderwijs didactisch bij; zijn onderwijs gaat met de tijd mee.
- De onderstaande eisen gelden voor alle leraren, maar hebben een specifieke betekenis in de context van het onderwijs in een bepaald vak- of leergebied en het type onderwijs waar de leraar werkt. De volgorde van de eisen drukt geen rangorde uit, noch een gewenste opeenvolging van handelingen.*

Vakdidactisch bekwaam, kennis	ICALT omschrijving	ICALT indicatoren
> De leraar heeft kennis van verschillende leer- en onderwijstheorieën die voor zijn onderwijspraktijk relevant zijn en kan die herkennen in het leren van zijn leerlingen.	Geen indicatoren ICALT	
> De leraar kent verschillende methodes en criteria waarmee hij de bruikbaarheid ervan voor zijn leerlingen kan vaststellen. Hij kent verschillende manieren om binnen een methode te differentiëren en recht te doen aan verschillen tussen leerlingen. Hij kan de methode aanvullen en verrijken.		
> De leraar weet hoe een leerplan in elkaar zit en kent de criteria waaraan een goed leerplan moet voldoen.		
> De leraar heeft kennis van digitale leermaterialen en -middelen. Hij kent de technische en pedagogisch-didactische mogelijkheden en beperkingen daarvan.		
> De leraar kent verschillende didactische leer- en werkvormen en de psychologische achtergrond daarvan. Hij kent criteria waarmee de bruikbaarheid daarvan voor zijn leerlingen kan worden vastgesteld.		

Vakdidactisch bekwaam, <i>kunde</i>	ICALT omschrijving	ICALT indicatoren
De leraar kan onderwijs voorbereiden:		
> Doelen stellen, leerstof selecteren en ordenen.	22...verduidelijkt bij de aanvang van de les de lesdoelen.	...informeert de leerlingen bij de aanvang van de les over de lesdoelen. ...maakt duidelijk wat het doel van de opdrachten is en maakt duidelijk wat de leerlingen ervan zullen leren.
	23...gaat na of de lesdoelen werden bereikt.	...gaat na of de doelen van de les zijn bereikt. ...gaat na wat de prestaties van de leerlingen zijn.
	14...geeft goed gestructureerd les.	...de les is duidelijk opgebouwd in onderdelen met duidelijke overgangen. ...de les bevat een logische opbouw van eenvoudig naar complex. ...de opdrachten hangen samen met wat tijdens de instructie is aangeboden. ...de les heeft een goede afwisseling van instructie, begeleid oefenen, verwerking en dergelijke.
> Samenhangende lessen uitwerken met passende werkvormen, materialen en media, afgestemd op het niveau en de kenmerken van zijn leerlingen.	Geen indicatoren ICALT	
> Passende en betrouwbare toetsen kiezen, maken of samenstellen.	Geen indicatoren ICALT	
De leraar kan onderwijs uitvoeren en het leren organiseren:		
> Een adequaat klassenmanagement realiseren.	5...zorgt voor een ordelijk verloop van de les.	Het in- en uitgaan van de klas verloopt ordelijk. ...treedt tijdig en passend op bij ordeverstoringen. ...waakt over afgesproken omgangsvormen en regels. ...zorgt dat alle leerlingen tot het eind van de les betrokken zijn bij de leeractiviteiten. ...zorgt dat leerlingen weten wat ze moeten doen als ze hulp nodig hebben bij hun werk en wanneer ze hulp kunnen vragen. ...zorgt dat leerlingen weten wat ze moeten doen als ze hun werk klaar hebben.
	8...gebruikt de leertijd efficiënt.	... begint de les op tijd. ...laat geen tijd verloren gaan aan begin, tijdens of het einde van de les. ...laat geen 'dode' momenten ontstaan.

		...laat de leerlingen niet wachten.
> Aan leerlingen de verwachtingen en leerdoelen duidelijk maken en leerlingen motiveren om deze te halen.	6...gaat tijdens de verwerking na of leerlingen de opdrachten op een juiste manier uitvoeren.	...controleert of leerlingen hebben begrepen wat ze moeten doen. ...geeft feedback op het sociaal functioneren bij de uitgevoerde taak.
> De leerstof aan zijn leerlingen begrijpelijk en aansprekend uitleggen, voordoen hoe ermee gewerkt moet worden en daarbij inspelen op de taalbeheersing en taalontwikkeling van zijn leerlingen.	9 ...geeft duidelijke uitleg van de leerstof.	...activeert de voorkennis van de leerlingen. ...legt uit in opeenvolgende stappen. ...stelt vragen die door leerlingen worden begrepen. ...vat van tijd tot tijd de leerstof samen.
	11...betrekt alle leerlingen bij de les.	...geeft opdrachten die leerlingen aanzetten tot actieve deelname. ...stelt vragen die aanzetten tot nadenken. ...zorgt ervoor dat leerlingen goed luisteren en/of doorwerken. ...wacht na een vraag voldoende lang om leerlingen te laten nadenken. ...geeft ook leerlingen de beurt die niet hun hand opsteken.
	12...gaat tijdens de instructie na of leerlingen de leerstof hebben begrepen.	...stelt vragen die tot nadenken stemmen. ...controleert regelmatig of leerlingen begrijpen waar de les over gaat.
	13...bevordert dat leerlingen hun best doen.	...prijst leerlingen die hun best doen. ...maakt duidelijk dat alle leerlingen hun best moeten doen. ...uit positieve verwachtingen over wat leerlingen gaan doen.
> Doelmatig gebruik maken van beschikbare digitale leermaterialen en -middelen.	7...zorgt voor een doelmatig klassenmanagement.	...maakt duidelijk welke materialen kunnen worden gebruikt. De lesmaterialen liggen klaar. De lesmaterialen zijn afgestemd op het niveau en ontwikkeling van leerlingen.
> De leerlingen met gerichte activiteiten de leerstof laten verwerken, daarbij variatie aanbrenge en bij instructie en verwerking differentiëren naar niveau en kenmerken van zijn leerlingen.	16...hanteert werkvormen die leerlingen activeren.	...maakt gebruik van gespreks- en discussievormen. ...zorgt voor geleide (in)oefening. ...laat leerlingen in groepen

		<p>werken.</p> <p>...maakt gebruik van ICT.</p> <p>...gebruikt een variëteit aan instructiestrategieën.</p> <p>...varieert opdrachten.</p> <p>...varieert lesmaterialen.</p> <p>...gebruikt in de les materialen en voorbeelden uit het dagelijks leven.</p> <p>...stelt veel vragen.</p>
	17...stimuleert het zelfvertrouwen van zwakke leerlingen.	<p>...geeft op een positieve wijze feedback op vragen van zwakke leerlingen.</p> <p>...uit bij zwakke leerlingen positieve verwachtingen over wat ze gaan doen.</p> <p>...geeft zwakke leerlingen complimenten over hun werk.</p> <p>...honoreert de bijdragen van zwakke leerlingen.</p>
> De leerling begeleiden bij die verwerking, stimulerende vragen stellen en opbouwende gerichte feedback geven op taak en aanpak.	10...geeft feedback aan de leerlingen.	<p>...maakt helder of een antwoord goed is of niet.</p> <p>...maakt helder waarom een antwoord goed is of niet.</p> <p>...geeft feedback op de wijze waarop leerlingen tot hun antwoord komen.</p>
	18...stimuleert leerlingen om over oplossingen na te denken.	<p>...geeft de leerlingen aanwijzingen voor de oplossing.</p> <p>...leert de leerlingen oplossings- en opzoekstrategieën aan.</p> <p>...leert leerlingen bronnen te raadplegen.</p> <p>...biedt leerlingen checklists voor het oplossen van problemen.</p>
	19...stelt vragen die leerlingen tot denken aanzetten.	<p>...wacht lang genoeg om alle leerlingen de kans te geven een antwoord te geven.</p> <p>...moedigt leerlingen aan, elkaar vragen te stellen en dingen uit te leggen.</p> <p>...vraagt leerlingen de verschillende stappen van hun strategie uit te leggen.</p> <p>...checkt regelmatig of de uitleg begrepen is.</p> <p>...stelt vragen die leerlingen aan het denken zetten en feedback uitlokken.</p> <p>...controleert regelmatig of leerlingen begrijpen waar de les over gaat.</p>

	20...laat leerlingen hardop denken.	...geeft leerlingen de gelegenheid hardop oplossingen te bedenken. ...vraagt leerlingen oplossingen te verbaliseren.
> Samenwerking, zelfwerkzaamheid en zelfstandigheid stimuleren.	21...zorgt voor interactieve instructie.	...bevordert de onderlinge interactie tussen leerlingen. ...bevordert de interactie tussen de leraar en de leerlingen.
	27...leert leerlingen hoe zij complexe problemen kunnen vereenvoudigen.	...leert leerlingen problemen te vereenvoudigen. ...leert leerlingen hoe complexe problemen terug te brengen naar eenvoudige problemen. ...leert leerlingen complexe problemen te ordenen.
	28...stimuleert het gebruik van controle activiteiten.	...geeft aandacht aan anticiperend lezen. ...laat oplossingen relateren aan de context van het probleem. ...stimuleert het gebruik van alternatieve oplossingen.
	29...leert leerlingen oplossingen te checken.	...leert leerlingen uitkomsten te schatten. ...leert leerlingen uitkomsten te voorspellen. ...leert leerlingen uitkomsten te relateren aan de praktische context.
	30...bevordert het toepassen van het geleerde.	... bevordert het bewust toepassen van het geleerde in andere (verschillende) leergebieden. ...vertelt leerlingen hoe oplossingen in andere situaties gebruikt kunnen worden. ...relateert problemen aan eerder opgeloste problemen.
	31...moedigt kritisch denken van leerlingen aan.	...vraagt leerlingen redenen te geven voor het optreden van gebeurtenissen. ...vraagt leerlingen naar hun mening. ...vraagt leerlingen na te denken over gegeven oplossingen of antwoorden ...vraagt leerlingen eigen voorbeelden te geven.
De leraar kan onderwijs evalueren en ontwikkelen:		
> De voortgang volgen, de resultaten toetsen, analyseren en beoordelen.	Geen indicatoren ICALT.	
> Feedback vragen van leerlingen en		

deze feedback tezamen met zijn eigen analyse van de voortgang gebruiken voor een gericht vervolg van het onderwijsleerproces.	
> Leerproblemen signaleren en indien nodig met hulp van collega's oplossingen zoeken of doorverwijzen.	
> Advies vragen aan collega's of andere deskundigen; hij weet wanneer en hoe hij advies kan geven; hierbij kan de leraar gebruik maken van methodieken voor professionele consultatie en leren, zoals supervisie en intervisie.	
> Zijn didactische aanpak en handelen evalueren, analyseren, bijstellen en ontwikkelen.	
> Bijdragen aan pedagogisch-didactische evaluaties in zijn school en deze in afstemming met zijn collega's gebruiken bij de onderwijsontwikkeling in zijn school.	
> De inhoud en de didactische aanpak van zijn onderwijs uitleggen en verantwoorden.	
> Hij is in staat tot kritische reflectie op zijn eigen pedagogisch-didactisch handelen.	

PEDAGOGISCHE BEKWAAMHEID

Definitie: Pedagogische bekwaamheid wil zeggen dat de leraar met een professionele, ontwikkelingsgerichte werkwijze en in samenwerking met zijn collega's een veilig, ondersteunend en stimulerend leerklimaat voor zijn leerlingen kan realiseren. Hij volgt de ontwikkeling van zijn leerlingen in hun leren en gedrag en stemt daarop zijn handelen af. Hij draagt bij aan de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van zijn leerlingen. Hij kan zijn pedagogisch handelen afstemmen met zijn collega's en met anderen die voor de ontwikkeling van de leerling verantwoordelijk zijn. Deze uitspraak heeft een brede betekenis en impliceert ook de bijdrage van de leraar aan burgerschapsvorming en de ontwikkeling van de leerling tot een zelfstandige en verantwoordelijke volwassene. Ook in pedagogische zin blijft zijn onderwijs van deze tijd. De onderstaande eisen gelden voor alle leraren, maar hebben een specifieke betekenis in de context van het type onderwijs waar de leraar werkt. De volgorde van de eisen drukt geen rangorde uit, noch een gewenste opeenvolging van handelingen.

Pedagogisch bekwaam, kennis	ICALT omschrijving	ICALT indicatoren
<p>> Hij heeft kennis van ontwikkelingstheorieën en de gedragswetenschappelijke theorie die voor zijn onderwijspraktijk relevant zijn (bijvoorbeeld elementen uit de sociale psychologie en de communicatietheorie) en kan die betrekken op zijn pedagogisch handelen.</p>	Geen indicatoren ICALT	
<p>> Hij heeft kennis van agogische en pedagogische theorieën en methodieken, die voor zijn onderwijspraktijk relevant zijn en kan die betrekken op zijn pedagogisch handelen.</p>		
<p>> Hij heeft kennis van veelvoorkomende ontwikkelings- en gedragsproblemen en -stoornissen.</p>		
<p>> Hij weet hoe hij zicht kan krijgen op de leefwereld van zijn leerlingen en hun sociaal-culturele achtergrond. Hij weet hoe hij daarmee rekening kan houden in zijn onderwijs.</p>		
<p>> Hij heeft zich theoretisch en praktisch verdiept in de pedagogiek van het type onderwijs en het deel van het curriculum waarin hij werkzaam is.</p>		
Pedagogisch bekwaam, kunde		
<p>> Hij kan groepsprocessen sturen en begeleiden.</p>	Interpersoonlijk competent Stage evaluatieformulier STB	
	Geen indicator ICALT	
<p>> Hij kan vertrouwen wekken bij zijn leerlingen en een veilig pedagogisch klimaat scheppen.</p>	1...toont in gedrag en taalgebruik respect voor leerlingen.	...laat leerlingen uitspreken ...luistert naar wat leerlingen te zeggen hebben. ...maakt geen rolbevestigende opmerkingen.
<p>> Hij kan ruimte scheppen voor leren, inclusief het maken van vergissingen en fouten.</p>	2...zorgt voor een ontspannen sfeer.	...spreekt de leerlingen op een positieve manier aan. ...reageert met humor en stimuleert humor. ...accepteert dat leerlingen fouten maken. ...straalt warmte en empathie uit naar alle

		leerlingen in de klas.
> Hij kan verwachtingen duidelijk maken en eisen stellen aan leerlingen.	13...bevordert dat leerlingen hun best doen.	...prijst leerlingen die hun best doen. ...maakt duidelijk dat alle leerlingen hun best moeten doen. ...uit positieve verwachtingen over wat leerlingen gaan doen.
	15...geeft duidelijke uitleg van het gebruik van didactische hulpmiddelen en opdrachten.	...zorgt dat elke leerling weet wat hij/zij moet doen. ...maakt de samenhang duidelijk tussen de lesdoelen en de opdrachten. ...zegt welke materialen en hulpmiddelen gebruikt kunnen worden.
> Hij kan het zelfvertrouwen van leerlingen stimuleren, hen aanmoedigen en motiveren.	3...ondersteunt het zelfvertrouwen van leerlingen.	...koppelt op een positieve wijze terug op vragen/opmerkingen van leerlingen. ...geeft leerlingen complimenten over hun werk. ...honoreert de bijdragen van leerlingen.
> Hij heeft oog voor de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van zijn leerlingen en doet daar recht aan.	4...zorgt voor wederzijds respect.	...stimuleert leerlingen naar elkaar te luisteren. ...treedt op wanneer er om leerlingen wordt gelachen. ...houdt rekening met (culturele) verschillen en eigenaardigheden. ...bevordert de onderlinge solidariteit onder leerlingen. ...bevordert dat leerlingen activiteiten als groepsgebeurtenis ervaren.
> Hij kan ontwikkelings-, gedragsproblemen en -stoornissen signaleren en indien nodig met hulp van collega's oplossingen zoeken of doorverwijzen.	Geen indicator ICALT	
> Hij kan zijn onderwijs en zijn pedagogische omgang met zijn leerlingen uitleggen en verantwoorden.	Geen indicator ICALT	
> Hij kan zijn pedagogisch handelen afstemmen met ouders en anderen die vanuit hun professionele verantwoordelijkheid bij de leerling betrokken zijn.	Geen indicator ICALT	
> Hij is in staat tot kritische reflectie op zichzelf in de pedagogische relatie.	Geen indicatoren ICALT	
> Hij kan zijn eigen grenzen bewaken.	Geen indicatoren ICALT	

Vakbekwaam

De leraar die basisbekwaam is en die oog en oor heeft voor de behoeften en mogelijkheden van elke individuele leerling en in staat is om elke leerling die aandacht en begeleiding te geven die past bij die leerling, is vakbekwaam. Deze leraar geeft de groep en de individuele leerling gerichte aandacht en begeleiding.

In gedragstermen is – naast de gedragstermen genoemd bij basisbekwaam - het volgende waarneembaar:

De leraar....	ICALT omschrijving	ICALT indicatoren
...stemt de instructie af op relevante verschillen tussen leerlingen.	25...stemt de instructie af op relevante verschillen tussen leerlingen.	...zet leerlingen die minder instructie nodig hebben (alvast) aan het werk. ...geeft aanvullende instructie aan groepjes of individuele leerlingen. ...richt zich niet alleen op de middenmoot.
...vraagt leerlingen na te denken over strategieën bij de aanpak.	32...vraagt leerlingen na te denken over strategieën bij de aanpak.	...vraagt leerlingen de stappen van de gebruikte strategie uit te leggen. ...geeft expliciet uitleg van mogelijke (oplossings-) strategieën. ...vraagt leerlingen voor- en nadelen van strategieën uit te leggen.
...biedt zwakke leerlingen extra leer- en instructietijd.	24...biedt zwakke leerlingen extra leer- en instructietijd.	...geeft zwakke leerlingen extra leertijd. ...geeft zwakke leerlingen extra instructietijd. ...geeft zwakke leerlingen extra oefeningen. ...geeft zwakke leerlingen 'voor'- of 'na'-instructie.
...stemt verwerking van leerstof af op verschillen tussen leerlingen.	26...stemt de verwerking van de leerstof af op relevante verschillen tussen leerlingen.	...maakt tussen leerlingen verschil in de omvang van opdrachten. ...geeft niet alle leerlingen dezelfde tijd voor de opdracht. ...laat sommige leerlingen gebruik maken van hulpmaterialen.

Literatuurlijst

- CAO PO 2016-2017, <https://www.poraad.nl/themas/werkgeverszaken/cao-po> geraadpleegd op 31 jan 2017
- Grift, W. van der (2015), ICALT, Groningen: RUG
- Voorstel herijking bekwaamheidseisen. Onderwijscoöperatie. <https://onderwijscooperatie.nl/nieuws/voorstel-herijking-bekwaamheidseisen/> geraadpleegd op 31 januari 2017
- <https://www.poraad.nl/nieuws-en-achtergronden/inventarisatie-observatie-instrumenten-aangevuld-met-zeven-instrumenten>
- <https://www.ohm.nl/cms/files/2015-11/brochure-mooi.pdf>
[https://www.poraad.nl/files/werkgeverszaken/wijzer over zien en kijken.pdf](https://www.poraad.nl/files/werkgeverszaken/wijzer-over-zien-en-kijken.pdf) geraadpleegd op 31 januari 2017
- <http://www.begeleidingstartenderen.nl/trainingen-nh/> opgehaald op 7 febr. 2017
- Artikel: 'Waarom verlaten zoveel beginnende leraren de school waar ze hun carrière begonnen?'. 27 okt. nr. 8 2013 uit Vakblad voor voortgezet onderwijs 'Van twaalf tot achttien': <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2014/02/13/betere-start-voor-beginnende-leraar>
- Factsheet Frisse start. Project begeleiding startende leraren Noord Holland en Zuidelijk Flevoland. inductie arrangementen (maart 2015). Opgeroepen op 9 maart '17: <http://www.begeleidingstartenderen.nl/wp-content/uploads/2016/01/Factsheet-Frisse-Start-BSL.pdf>
- Helms-Lorenz, M. en Koffijberg, J. (2017). Goede begeleiding van beginnende leraar voorkomt uitval. <https://www.nro.nl/wp-content/uploads/2015/08/Goede-begeleiding-van-beginnende-leraar-voorkomt-uitval.pdf> opgeroepen op 9 maart 2017
- Wim van der Grift en Michelle Helms-Lorenz (2014). De reductie van de voortijdige beroepsverlating in het VO. Eindrapportage Onderwijs Bewijs, 2014.